

Η Συνέλευση Τμήματος Φυσικής στις 6/11/2019 ενέκρινε το ακόλουθο κείμενο απόψεων και προτάσεων του Τμήματος για τις συζητούμενες αλλαγές στα Πανεπιστήμια, και αποφάσισε την κοινοποίηση του στην ακαδημαϊκή κοινότητα και τα αρμόδια όργανα του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Θέσεις του Τμήματος Φυσικής για θέματα Ανώτατης Εκπαίδευσης

Το Τμήμα Φυσικής καταθέτει τις παρακάτω σκέψεις και προτάσεις, για τα θέματα που τίγονται στην επιστολή της ηγεσίας του ΥΠΑΙΘ προς την Ακαδημαϊκή κοινότητα, στις 06/09/2019.

Η κύρια γενική διαπίστωση αφορά στην ανάγκη (1) εξορθολογισμού διαφόρων πτυχών της δομής, οργάνωσης και λειτουργίας της ανώτατης εκπαίδευσης και των δημόσιων πανεπιστημίων της χώρας και (2) απεξάρτησης του χρόνου ζωής των ρυθμίσεων από την διάρκεια μιας κυβερνητικής περιόδου.

Επιτακτική, και υψίστης προτεραιότητας ανάγκη, αποτελεί η ευρεία συναίνεση του πολιτικού συστήματος σε ένα σύστημα πάγιων αρχών και κριτηρίων, σύμφωνα με το οποίο θα δομηθεί, θα λειτουργεί και θα εξελίσσεται, ο χώρος της ανώτατης εκπαίδευσης και έρευνας. Υποθέτοντας τον αποκλειστικά δημόσιο χαρακτήρα των πανεπιστημίων, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ο αριθμός και κατανομή των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, τμημάτων, εισακτέων και αποφοίτων, θα πρέπει να υπακούουν σε κάποιο ορθολογικό σχεδιασμό που θα βελτιστοποιεί το επενδύμενο εθνικό κεφάλαιο και τις προοπτικές ευημερίας του Ελληνικού λαού.

Η δημόσια ανώτατη εκπαίδευση είναι φυσιολογικό να έχει διττό στόχο: (α) Την ανάπτυξη της νέας γενιάς επιστημόνων που θα αναλάβουν ηγετικούς ρόλους στη κοινωνία και θα καθοδηγήσουν την ανάπτυξη της χώρας και (β) τη δυνατότητα συνεχούς επιμόρφωσης και εμπλουτισμού των γνώσεων των Ελλήνων πολιτών. Το πρώτο, διεθνώς, αποτελεί αντικείμενο του αποκαλούμενου Ερευνητικού Πανεπιστημίου, όπου η έρευνα για παραγωγή νέας γνώσης συνυπάρχει με τη διδασκαλία, και λειτουργεί με κύρια απαίτηση την ερευνητική αριστεία, ενώ στο δεύτερο εστιάζουν ιδρύματα με αποκλειστικά εκπαιδευτικό χαρακτήρα ή παροχής Δια Βίου Μάθησης (π.χ. Κολλέγια, Ανοικτά Πανεπιστήμια).

Με βάση τα ανωτέρω και με δεδομένο τον ερευνητικό χαρακτήρα του Πανεπιστημίου Κρήτης και των τμημάτων του, διατυπώνονται οι ακόλουθες θέσεις.

1. Θεσμοί Διοίκησης

Το Τμήμα πρέπει να παραμείνει το βασικό κύτταρο της πανεπιστημιακής κοινότητας, όπως προβλέπει ο ισχύων νόμος. Το Τμήμα, είναι σημαντικό να έχει την απόλυτη υπευθυνότητα διενέργειας εκλογών μελών ΔΕΠ και όχι η Σχολή, όπως προέβλεπε διάταξη σε προηγούμενο νόμο («Διαμαντοπούλου»), η οποία έχει αλλάξει και δεν πρέπει να επανέρθει. Η επιλογή μελών ΔΕΠ από το Τμήμα εφαρμόζεται σε όλα τα καλύτερα και

μέσα πανεπιστήμια του κόσμου (υπάρχουν ελάχιστες εξαιρέσεις σε αυτόν τον κανόνα), και θεωρείται ότι διαμορφώνει καταλληλότερες συνθήκες για την επιλογή αρίστων μελών ΔΕΠ, συγκριτικά με το διευρυμένο, και ως εκ τούτου εν δυνάμει πιο χαλαρό, πλαίσιο της Σχολής.

Γενικότερα, σε θετική κατεύθυνση είναι οποιαδήποτε ρύθμιση θα συνέβαλε (1) στην ενδυνάμωση της αυτονομίας και αυτοδιοίκησης των Πανεπιστημίων και (2) στη μείωση της γραφειοκρατίας και, μέσω αυτής, στην αύξηση της αποδοτικότητας του χρησιμοποιούμενου δημοσίου χρήματος.

Ο θεσμός του Συμβουλίου μπορεί να λειτουργήσει θετικά αν περιορίσει τον ρυθμιστικό και ελεγκτικό-διαχειριστικό ρόλο του ΥΠΑΙΘ, μέσω της μεταφοράς αρμοδιοτήτων και ευθύνης στο Συμβούλιο του πανεπιστημίου.

2. Οικονομική Διαχείριση & Προσέλκυση Επιπλέον Πόρων

2.1. Κρατική χρηματοδότηση

Η αξιόπιστη και αντικειμενική αξιολόγηση του ερευνητικού και εκπαιδευτικού έργου των τμημάτων πρέπει να αποτελεί βασικό κριτήριο της κρατικής χρηματοδότησης και αναμένεται να λειτουργεί σαν κίνητρο για συνεχή βελτίωση. Η εφαρμογή κανόνων, όμως, στο σημερινό Ελληνικό σύστημα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις στρεβλώσεις που προκαλούν ή έχουν ήδη προκαλέσει οι κρατικές πολιτικές (ίδρυση πανεπιστημίων και τμημάτων, αριθμοί εισακτέων, γεωγραφική κατανομή, κλπ.).

Τα κριτήρια πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στην ποιότητα έναντι της ποσότητας. Η αξιοπιστία και αντικειμενικότητα μπορούν να εξασφαλιστούν ευκολότερα στην αξιολόγηση του ερευνητικού έργου (δημοσιεύσεις, απήχηση, βραβεία, εξωτερική χρηματοδότηση), το οποίο διεθνώς αποτελεί προτεραιότητα και αντανακλά το επίπεδο κάθε ερευνητικού πανεπιστημίου. Επίσης, ο αριθμός των εκπαιδευόμενων φοιτητών πρέπει να κρίνεται με βάση τα διεθνή δεδομένα για κάθε επιστήμη και τον ενδεδειγμένο λόγο φοιτητών/διδασκόντων.

2.2 Πρόσθετοι Πόροι

Οποιαδήποτε διαχειριστική ευελιξία προσφέρεται σαν δυνατότητα στη διοίκηση του πανεπιστημίου μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη. Το σημαντικότερο θέμα, όμως, αφορά στην εξασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας των ΕΛΚΕ.

Οι ΕΛΚΕ των πανεπιστημίων αποτελούν σημαντικό θεσμό και θα πρέπει να μπορέσουν να λειτουργήσουν σύμφωνα με το σκοπό ίδρυσής τους, δηλαδή την αποτελεσματική διαχείριση ερευνητικών προγραμμάτων από τους ερευνητές, χωρίς τις αγκυλώσεις του δημοσίου συστήματος πληρωμών. Δυστυχώς εξελίχθηκαν, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, σε μια κόλαση (άχρηστη) γραφειοκρατίας που κάνει αδύνατο στους ερευνητές να προχωρήσουν στην έρευνά τους, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.

Για την υποστήριξη της έρευνας στα Πανεπιστήμια, η πολιτεία είναι αναγκαίο να εξορθολογήσει (α) τους διαχειριστικούς κανόνες των ερευνητικών προγραμμάτων από

Ελληνικές πηγές (ΓΓΕΤ, Υπουργείο), (β) τους κανονισμούς προμηθειών για ερευνητικό εξοπλισμό και αναλώσιμα, και (γ) το συνολικό πλαίσιο λειτουργίας και ελέγχου των ΕΛΚΕ.

Ακολουθεί αναλυτική περιγραφή των προβλημάτων και των προτεινόμενων λύσεων:

A. Οι κανόνες που επιβάλλονται σε προγράμματα από Ελληνικές πηγές (ΓΓΕΤ, Υπουργείο) αλλάζουν εν καιρώ, χωρίς να ειδοποιούνται οι υπεύθυνοι προγραμμάτων, και οι Επιστημονικά Υπεύθυνοι (Ε.Υ.) ελέγχονται με κανόνες που στο τέλος είναι διαφορετικοί από αυτούς που αρχικά τους κοινοποιήθηκαν.

Πρόταση: Οι λεπτομερείς κανόνες κάθε προγράμματος πρέπει να είναι γραμμένοι σε συμβόλαιο που υπογράφει ο χρηματοδοτών φορέας με το Πανεπιστήμιο και τον Ε.Υ.

B. Το ελληνικό σύστημα επιβάλει πλέον στους ΕΛΚΕ, όλες τις αγκυλώσεις του, που υποτίθεται ότι αποθαρρύνουν την κατάχρηση δημοσίων πόρων.

Στην αρχή της χρονιάς πρέπει να δηλώνεται πώς ακριβώς θα ξοδευτούν τα ερευνητικά κονδύλια. Αυτό είναι αδύνατο να είναι γνωστό σε λεπτομέρειες εξ' αρχής, και επιπλέον είναι άχρηστο.

Το βασικό χαρακτηριστικό της έρευνας που κάνει την χρηματοδότηση της διαφορετική από την περίπτωση π.χ. χρηματοδότησης της κατασκευής ενός δημοσίου κτηρίου, είναι ότι στη δεύτερη περίπτωση όλη η τεχνολογία και το κόστος είναι λεπτομερώς γνωστά από την αρχή, ενώ στην έρευνα ούτε η μέθοδος ούτε το κόστος είναι εύκολο να καθοριστούν με λεπτομέρεια. Όσο πιο βασική είναι η έρευνα, τόσο πιο δύσκολο είναι να γίνουν προβλέψεις στις μεθόδους κλπ.

Η ευελιξία δαπανών και μεθόδων, μέσα σε ένα συνολικό πλαίσιο μέγιστου προϋπολογισμού είναι το θεμελιώδες χαρακτηριστικό της διαχείρισης της έρευνας, και το καλύτερο πρότυπο αυτού εφαρμόζεται από το ERC, (European Research Council, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας), το οποίο θεωρείται ο περισσότερο αποδοτικός οργανισμός χρηματοδότησης έρευνας στον κόσμο. Αυτό είναι το μοντέλο που πρέπει να εφαρμοστεί στους ελληνικούς ΕΛΚΕ.

Πρακτικά, δεν θα πρέπει να χρειάζονται "αιτήσεις ανάληψης υποχρέωσης" για κάθε ευρώ που ξοδεύεται, και άλλες γραφειοκρατικές διαδικασίες, ενώ θα πρέπει να μπορούν να αλλάζουν αποφάσεις (συχνό στον κόσμο της έρευνας) όταν αλλάξουν οι συνθήκες (αντίθετα με αυτό που γίνεται τώρα, όπου αν κάτι απρόοπτο συμβεί, είναι αδύνατο να γίνει διορθωτική κίνηση).

Οι γραφειοκρατικές αγκυλώσεις, φροντίζουν μέσω μιας ογκώδους και οδυνηρής γραφειοκρατίας να κάνουν δύσκολο στον Ε.Υ. να καταχραστεί δημόσιο χρήμα. Αλλά για να αποφευχθούν οι λίγες, ποσοστιαία, περιπτώσεις κατάχρησης, η χρηματοδοτούμενη έρευνα μετατρέπεται σε ένα «Γολγοθά» για όλους τους ερευνητές και το διοικητικό προσωπικό. Σε όλα τα δυτικά κράτη, με παράδοση και ποιότητα στη χρηματοδότηση έρευνας, η αρχή είναι: ακριβείς κανόνες, λίγη γραφειοκρατία, αλλά δειγματοληπτικοί έλεγχοι ώστε να αποφευχθούν περιπτώσεις κατάχρησης.

Και εδώ ερχόμαστε σε μια από τις πιο βασικές πτυχές του θέματος: πώς γίνονται οι έλεγχοι στους ΕΛΚΕ ή σε ερευνητικά προγράμματα που διαχειρίζονται οι ΕΛΚΕ; Στην Ελλάδα, και αντίθετα από τις χώρες που έχουν εμπειρία και αριστεία στη χρηματοδότηση της έρευνας, οι έλεγχοι γίνονται από λογιστές με μηδενική εμπειρία για το τι είναι έρευνα, πώς γίνεται, και ποιες είναι οι διεθνείς αποδεκτές πρακτικές στο θέμα. Το αποτέλεσμα είναι ότι πλήθος Ε.Υ., ερευνητών και διοικητικών οργάνων έχει συρθεί άδικα σε δικαστήρια πολλές φορές για πολλά χρόνια, δημιουργώντας ένα αρνητικό πρότυπο.

Συνοψίζοντας, το κατάλληλο πλαίσιο της λειτουργίας των ΕΛΚΕ είναι μακριά από αυτό που υπάρχει τώρα. Θα πρέπει να αλλάξει άρδην. Κατάλληλα πρότυπα υπάρχουν (πχ. ERC), αλλά οι κανόνες θα πρέπει να καθορισθούν σε συνεχή επικοινωνία με τους χρήστες: τους επιστήμονες που τους χρησιμοποιούν. Και εν κατακλείδι, δεν θα πρέπει να υπάρχει καμιά διαφορά μεταξύ των ΕΛΚΕ πανεπιστημίων και αντίστοιχων οργανισμών στα κρατικά Ερευνητικά Ιδρύματα.

Γ. Το γεγονός ότι οι ανάγκες για προμήθειες ειδών για σκοπούς έρευνας προκύπτουν κατά την διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας και δεν μπορούν να προδιαγραφούν εκ των προτέρων, μέσω των οριζόμενων από το νομικό πλαίσιο ομαδοποιήσεων των ειδών, οδηγεί στα παρακάτω προβλήματα:

1. Διενέργεια χρονοβόρων και κοστοβόρων διαγωνιστικών διαδικασιών για την προμήθεια ειδών μικρού χρηματικού κόστους.
2. Στις ως άνω διαδικασίες, είναι εξαιρετικά δύσκολο για ξένες εταιρίες και δη κατασκευάστριες, να διεκδικήσουν και να κατακυρωθούν ως ανάδοχοι των προς προμήθεια ειδών.
3. Ως συνέπεια του παραπάνω δεν πετυχαίνουμε την καλύτερη δυνατή τιμή της αγοράς, καθώς κατοχυρώνουμε τους διαγωνισμούς σε μεσάζοντες με εξαιρετικά μεγάλο κόστος μεταπώλησης και κατασπατάληση του δημοσίου χρήματος. Παράλληλα, η αναγκαστική χρήση μεσαζόντων οδηγεί στην ακύρωση της αρχικής ομαδοποίησης και στη διενέργεια διεθνών ηλεκτρονικών διαγωνισμών, για σχεδόν όλα τα είδη που αφορούν ερευνητικούς σκοπούς.
4. Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι διαδικασίες προμηθειών έρευνας δεν ακολουθούν τις διαδικασίες του κοινού εμπορίου - αγοράς.

Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω είναι να μην είναι διαθέσιμα τη στιγμή που χρειάζεται, απαραίτητα είδη για την εξέλιξη και ολοκλήρωση μεγάλων ερευνητικών έργων, θέτοντας σημαντικά θέματα ανταγωνιστικότητας του ερευνητικού δυναμικού της χώρας.

Για την αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων, προτείνονται τα εξής:

- Τα είδη για σκοπούς έρευνας να αποκλείονται από την διαδικασία της ομαδοποίησης και να ακολουθούν τις διαγωνιστικές διαδικασίες που προβλέπει ο Ν.4412/2016 σύμφωνα με την αξία του είδους.
 - ο Για είδη με κόστος από 0 έως 20.000 ευρώ χωρίς ΦΠΑ να ακολουθείται η διαδικασία της απευθείας ανάθεσης. Η διαδικασία να υλοποιείται με αίτημα του Επιστημονικά Υπευθύνου συνοδευόμενο με τουλάχιστον 2 προσφορές.

- Για είδη με κόστος από 20.000-60.000 ευρώ χωρίς ΦΠΑ και αντίστοιχα για είδη με μεγαλύτερο κόστος που εμπίπτουν σε μεγαλύτερες διαγωνιστικές διαδικασίες, να πραγματοποιηθεί εκ νέου μείωση των χρονικών περιθωρίων των σταδίων των διαδικασιών αυτών.
- Σε ότι αφορά ηλεκτρονικούς διαγωνισμούς και λαμβάνοντας υπόψη το πρόβλημα υπ' αριθμ. 1 παραπάνω, θα πρέπει
 - να δεχόμαστε τα δικαιολογητικά του αναδόχου σε παραπάνω από μία γλώσσα για να μην απαιτούνται κοστοβόρες μεταφράσεις από τις ανάδοχες εταιρίες του εξωτερικού και
 - να μην απαιτείται η πιστοποίηση των εντύπων μέσω της σφραγίδας της Χάγης, επίσης μια πολύ χρονοβόρα και κοστοβόρα διαδικασία που εν τέλει καταλήγει σε κατασπατάληση του δημοσίου χρήματος, καθώς ανεβάζει την αξία του προς προμήθεια ερευνητικού είδους.
- Σε κάθε περίπτωση, είναι αδιανόητη η ομαδοποίηση των αναλωσίμων σε έργα πειραματικής έρευνας, που περιλαμβάνουν μεγάλη ποικιλία ειδών για διάφορες χρήσεις, πολλά είδη χαμηλής αξίας, και οι λεπτομερείς ανάγκες σε είδη και ποσότητες γίνονται αντιληπτές σταδιακά καθώς υλοποιείται η έρευνα.

Με τις παραπάνω γενικές κατευθύνσεις θα μειωθεί σημαντικά το κόστος και ο χρόνος διαχείρισης των ερευνητικών έργων και θα διασφαλιστεί ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον για προσέλκυση νέου ερευνητικού προσωπικού, από τον διεθνή ακαδημαϊκό χώρο.

Τέλος, τα **Ερευνητικά Πανεπιστημιακά Ινστιτούτα (ΕΠΙ)** αποτελούν σημαντικό παράγοντα στον ερευνητικό ιστό της χώρας. Με μηδενική εθνική χρηματοδότηση τα τελευταία δέκα χρόνια συνεχίζουν την δραστηριότητά τους με ευρωπαϊκή ανταγωνιστική χρηματοδότηση και δωρεές, και με σημαντικά αποτελέσματα σε βασική και εφαρμοσμένη επιστήμη, καθώς και με ανάπτυξη υπηρεσιών και παραγωγή προϊόντων με αξιολογη συνεισφορά στην εθνική οικονομία. Ωστόσο, η συνέχιση της λειτουργίας των ΕΠΙ τελεί υπό αμφισβήτηση εδώ και πάρα πολλά χρόνια. Συγκεκριμένα, η ύπαρξή τους εξασφαλίζεται με ετήσιες παρατάσεις, κάτι που αυτονόητα συνεπάγεται μεγάλα προβλήματα στη λειτουργία τους και βάζει εμπόδια στην προσέλκυση εξωτερικής χρηματοδότησης.

Συνεπώς, πιστεύουμε ότι είναι επείγον να τελειώσει αυτή η αβεβαιότητα. Θα πρέπει άμεσα να δρομολογηθεί η αξιολόγηση των ΕΠΙ και να θωρακιστεί θεσμικά η λειτουργία και η εθνική χρηματοδότησή τους, σε ποσοστό που να εξαρτάται κυρίως από την ποιότητα και ποσότητα της έρευνάς τους, την απήχηση του έργου τους, την εξωτερική χρηματοδότησή τους και την προσφορά τους στην εθνική οικονομία.

3. Αξιολόγηση και Πιστοποίηση της Ποιότητας

Θεωρούνται αυτονόητες ανάγκες:

(α) η ενίσχυση της «Ανεξάρτητης Αρχής Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας» (Α.ΔΙ.Π.),

(β) η θέσπιση κανονιστικού πλαισίου για την αξιολόγηση και διαμόρφωση του ακαδημαϊκού χάρτη της χώρας, με προτεραιότητα την επανεξέταση των σημερινών δεδομένων,

(γ) η ενίσχυση του θεσμού αξιολόγησης των προγραμμάτων σπουδών.

4. Προγράμματα Σπουδών

Γενικά κρίνονται θετικές οι επιπλέον δυνατότητες διαμόρφωσης προγραμμάτων σπουδών, προπτυχιακών ή μεταπτυχιακών, εφόσον όμως έχει προηγουμένως υλοποιηθεί και παγιωθεί ένα αυστηρό σύστημα αξιολόγησης και ο εξορθολογισμός της δομής και λειτουργίας του χώρου της Ανώτατης εκπαίδευσης. Ο γενικός χαρακτήρας της διεθνούς αναγνώρισης της ισοτιμίας και του ποιοτικού επιπέδου κάθε Ελληνικού πανεπιστημιακού πτυχίου, σε μία επιστήμη, διακινδυνεύεται από την ανεξέλεγκτη ίδρυση και λειτουργία προγραμμάτων σπουδών. Επίσης, στις σημερινές συνθήκες που χαρακτηρίζονται από υποστελέχωση των πανεπιστημιακών τμημάτων, διόγκωση του αριθμού τους και τεράστιους αριθμούς εισακτέων, είναι αδιανόητη οποιαδήποτε δημιουργία νέων προγραμμάτων σπουδών.

Η δυνατότητα κινητικότητας φοιτητών μεταξύ Ελληνικών πανεπιστημίων, στα πρότυπα του Erasmus και η διδασκαλία μαθημάτων εξ αποστάσεως, μπορούν να συμβάλουν στην ποιότητα και το αποτέλεσμα της εκπαίδευσης, λειτουργώντας συμπληρωματικά και εμπλουτίζοντας το βασικό πρόγραμμα σπουδών ενός ερευνητικού Πανεπιστημίου.

Θετικά είναι οποιαδήποτε μέτρα ενίσχυσης του θεσμού της πρακτικής άσκησης, η οποία βοηθά τον φοιτητή να συνειδητοποιήσει τις απαιτήσεις και δυνατότητες που προσφέρονται στο χώρο της εργασίας. Κρίνεται ότι η πρακτική άσκηση μπορεί να συμβάλει και στην υπευθυνότερη αντιμετώπιση των σπουδών.

Η δυνατότητα επ' αορίστω φοίτησης είναι ασύμβατη με τους στόχους ενός Ερευνητικού πανεπιστημίου. Αποτελεί ανορθολογισμό του Ελληνικού δημοσίου συστήματος Ανώτατης εκπαίδευσης με οδυνηρές συνέπειες. Εντείνει τη σύγχυση αξιών, δίνει λάθος μήνυμα και παρασύρει νέους ανθρώπους στη χαλαρή αντιμετώπιση των προπτυχιακών σπουδών, συχνά με ανεπίστρεπτα αποτελέσματα. Παράλληλα ακυρώνει κάθε ορθολογική λειτουργία των ιδρυμάτων, αυξάνοντας τους αριθμούς εγγεγραμμένων, παρακολουθούντων και εξεταζομένων σε απρόβλεπτα και μη-διαχειρίσιμα επίπεδα (σε συνδυασμό με τους τεράστιους αριθμούς εισακτέων). Είναι αδύνατος οποιοσδήποτε σχεδιασμός για υπεύθυνη και αποτελεσματική υλοποίηση εκπαιδευτικού έργου. Η εκάστοτε αναδιαμόρφωση ενός προγράμματος σπουδών συνοδεύεται από γρίφους για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων παλαιότερα εγγραφέντων φοιτητών. Οι επιστήμες εξελίσσονται, τα προγράμματα σπουδών αναβαθμίζονται, αλλά το έτος απόκτησης πτυχίου μπορεί να μην ανταποκρίνεται στις γνώσεις του πτυχιούχου.

Η θέσπιση ανώτατου χρονικού ορίου σπουδών είναι αυτονόητη ανάγκη, συνυφασμένη με τη φύση και τους στόχους του Ερευνητικού Πανεπιστημίου και μπορεί να εξυπηρετηθεί από τον κανόνα $v+2$ (χωρίς να αποκλείονται εναλλακτικές προσεγγίσεις). Θεωρούμε ότι το μέτρο αυτό μπορεί να εφαρμοσθεί αποτελεσματικά σε συνδυασμό με την ενίσχυση

θεσμών Δια Βίου Εκπαίδευσης, όπως το Ανοικτό Πανεπιστήμιο και προγράμματα σπουδών εξ αποστάσεως, στα οποία δεν θα υπάρχει χρονικό όριο σπουδών και θα είναι δυνατή η μετεγγραφή φοιτητών μετά τα $n+2$ έτη. Αυτά τα προγράμματα σπουδών θα καλύπτουν και τη δυνατότητα μερικής φοίτησης για εργαζόμενους ή οποιονδήποτε επιθυμεί να παρακολουθήσει ένα πρόγραμμα σπουδών για εμπλουτισμό της μόρφωσης του. Στο πλαίσιο του δημοσίου συστήματος Ανώτατης Εκπαίδευσης, το ρόλο των εκπαιδευτικών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων μπορούν να παίξουν το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ) και προγράμματα σπουδών Δια Βίου Εκπαίδευσης, τα οποία θα οργανώνονται και λειτουργούν σαν καθαρά εκπαιδευτικός βραχίονας των ερευνητικών Πανεπιστημίων, σε βραδινές ώρες ή/και με διδασκαλία εξ' αποστάσεως (παρόμοια με αντίστοιχα Κολέγια ερευνητικών Πανεπιστημίων στις Η.Π.Α.).

Για τον απεγκλωβισμό φοιτητών από αδιέξοδες σπουδές - θέμα που σχετίζεται και με τον αριθμό εισακτέων και τις βάσεις εισαγωγής - θα μπορούσε να βοηθήσει και η θεσμοθέτηση «Πιστοποιητικών Σπουδών» για μερική ολοκλήρωση του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών (π.χ. 120 ECTS). Επίσης, μπορεί να λειτουργήσει θετικά η απελευθέρωση της δυνατότητας μετακίνησης/μετεγγραφής των φοιτητών μεταξύ Τμημάτων του ίδιου ή άλλων πανεπιστημίων, δίνοντας στα ιδρύματα δυνατότητες χειρισμού αντίστοιχες με των κατατακτήριων εξετάσεων. Οι δυνατότητες μετακινήσεων θα εμπλουτίζονται από τα προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης των ερευνητικών Πανεπιστημίων, αλλά και τα διετή προγράμματα επαγγελματικών σπουδών που προβλέπονται να αναπτυχθούν σε ορισμένα ιδρύματα.

5. Λοιπά Θέματα

Η αποδοχή ενός φοιτητή σε πρόγραμμα σπουδών, στις απαιτήσεις του οποίου αδυνατεί να ανταποκριθεί και ο εγκλωβισμός του σε αυτό το πρόγραμμα, είναι αδιανόητη και βλαπτική κατάσταση για τον ίδιο, την οικογένεια του και την κοινωνία. Επομένως, γενικά είναι θετικό μέτρο να δοθεί η δυνατότητα στα Πανεπιστήμια και τα Τμήματα τους να καθορίζουν, τα ίδια, τον αριθμό εισακτέων και την ελάχιστη βάση που κρίνουν αναγκαία (συνολικής επίδοσης ή σε συγκεκριμένα μαθήματα). Ένα τέτοιο μέτρο αναμένεται κατ' αρχάς να εξορθολογήσει τον συνολικό αριθμό εισακτέων φοιτητών και να περιορίσει την ανάγκη εφαρμογής της ελάχιστης βάσης. Σε κάθε περίπτωση, η καθιέρωση ελάχιστης βάσης εισαγωγής πρέπει να βασίζεται σε ενδελεχή στατιστική ανάλυση και συσχέτιση των επιδόσεων των φοιτητών στο πανεπιστήμιο, με τα μόρια που επέτυχαν στις Πανελλήνιες εξετάσεις εισαγωγής τους στο πανεπιστήμιο.

Στην περίπτωση που ο αριθμός εισακτέων φοιτητών στα πανεπιστημιακά Τμήματα εξακολουθήσει να καθορίζεται κεντρικά, από το ΥΠΑΙΘ, τότε θα πρέπει να αποφασίζεται με αντικειμενικά κριτήρια, όπως ο λόγος του αριθμού των φοιτητών ως προς τον αριθμό μελών ΔΕΠ του Τμήματος. Ο λόγος αυτός θα πρέπει να εφαρμόζεται με συνέπεια για όλα τα πανεπιστημιακά Τμήματα της χώρας στην ίδια επιστήμη και θα πρέπει να συγκλίνει σε ότι ισχύει διεθνώς, στις επιστημονικά προηγμένες χώρες, για τη συγκεκριμένη επιστήμη.

Ένα σημαντικό θέμα για την άριστη στελέχωση και διεθνή ανταγωνιστικότητα των Ανώτατων Ιδρυμάτων αποτελεί η δυνατότητα πρόσληψης μελών ΔΕΠ ή και

εξειδικευμένου τεχνικού προσωπικού, χωρίς κανένα περιορισμό υπηκοότητας. Η Ελλάδα πρέπει να ακολουθήσει τη διεθνή πρακτική που εφαρμόζεται από όλα τα καλά πανεπιστήμια σε Ευρώπη και Αμερική. Με αυτόν τον τρόπο, θα αυξηθούν σημαντικά οι πιθανότητες αρίστων επιλογών και θα διευκολυνθεί ο σχεδιασμός και υλοποίηση στρατηγικών για ανάπτυξη επιλεγμένων τομέων της επιστήμης στο πανεπιστήμιο, την περιφέρεια και τη χώρα.

Ένα άλλο εμπόδιο για την προσέλκυση αρίστων μελών ΔΕΠ από τη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα, αποτελεί η απαίτηση του ισχύοντος νόμου για γνώση της Ελληνικής γλώσσας πριν γίνει η εκλογή σε θέση ΔΕΠ. Κανένας ερευνητής δεν θα αφιερώσει χρόνο για εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας, εάν δεν είναι σίγουρος ότι θα πάρει θέση σε Ελληνικό Ανώτατο Ίδρυμα. Προτείνεται να θεσμοθετηθεί πρόβλεψη ανάλογη με τα ισχύοντα σε προηγμένες χώρες της Ευρώπης. Ένας υποψήφιος θα πρέπει να μπορεί να εκλεγεί σε θέση ΔΕΠ χωρίς να γνωρίζει την Ελληνική γλώσσα, με περιορισμό ότι δεν θα μονιμοποιείται άμεσα. Σε περίοδο δύο ετών από την έναρξη των καθηκόντων του, θα πρέπει να αποδείξει την εκμάθηση της γλώσσας. Κατά την περίοδο αυτή, το Τμήμα θα του αναθέτει τη διδασκαλία στην Αγγλική γλώσσα προχωρημένων μαθημάτων (μεταπτυχιακά, σεμινάρια) που εντάσσονται στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Τμήματος.

Τα παραπάνω μπορούν επίσης να εφαρμοστούν στο τεχνικό προσωπικό, αλλά ενδέχεται να μην είναι δόκιμα για τις ανθρωπιστικές κατευθύνσεις. Προτείνεται η εφαρμογή τους στις Θετικές επιστήμες, τις επιστήμες Μηχανικών και την Ιατρική.

Τέλος, η πολιτεία πρέπει να υιοθετήσει πολιτική σίτισης και στέγασης που θα διευκολύνει την προσέλκυση φοιτητών από τα ιδρύματα της περιφέρειας. Η διαθεσιμότητα πανεπιστημιακών εστιών είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ενίσχυση του διεθνούς χαρακτήρα του πανεπιστημίου, την προσέλκυση αλλοδαπών φοιτητών και επισκεπτών καθηγητών-ερευνητών.